

Insamling av prover för DNA-analys

Denna instruktion gäller för personer knutna till länsstyrelserna, forskningen eller Viltskadecenter. Provtagningen ingår i länsstyrelsernas inventeringsarbete av stora rovdjur. Proverna kommer vid behov att prioriteras nationellt. Prov som inte samlas in, dokumenteras, transporteras och förvaras enligt instruktioner nedan kan komma att förkastas!

Vilka prov ska samlas?

- **Varg.** Prov samlas vid behov i inventeringen. Därtill samlas prov från alla revirmarkerande djur i alla revir. Prov från vandringsvargar samlas i renkötselområdet och analyseras akut efter överenskommen arbetsordning.
- **Järv.** Prov samlas vid behov i inventeringen. Därtill om möjligt från samtliga dokumenterade föryngringar, prov samlas från honor. *Nya regler införs i januari 2013.*
- **Lodjur.** Prov samlas vid behov i inventeringen. Därtill om möjligt från samtliga föryngringar i renkötselområdet. Prov ska insamlas från Götaland och den del av Svealand som ligger söder om Mälaren, Hjälmaren, norra Vättern, Göta kanal, Vänern och Göta älvdal. *Nya regler införs i januari 2013.*
- **Björn.** Spillningsprov insamlas från björn endast om så bestäms av länsstyrelsen i länet i särskild ordning.

Insamling och förvaring av prov från rovdjur för DNA-analys

DNA kan utvinnas från spillning, blod, hår, sekret (järv) och saliv. Urin fungerar sällan. Samtliga prov går bäst att analysera om de samlas relativt färskt och därefter förvaras enligt rekommenderad metod. Det är värdefullt om flera prov kan samlas in från samma löpa eftersom ca 20-30% av proverna inte fungerar vid analys. Prover måste samlas in på ett sådant sätt att de inte kommer i kontakt med varandra. Redskap som används för insamling måste rengöras ordentligt, först tvättas/torkas av och därefter brännas av med tändare mellan varje prov.

Spillning

Spillningsprov och sekret (järv) läggs i plaströr med tättslutande lock (frysprov från varg läggs alternativt i plastpåse). Prover ska frysas så fort som möjligt efter insamling (samma dag) och förvaras frysta även under transport. Om silica används, ska mängden spillning inte vara större än ca 1 cm³. Prov som samlas enligt silicametoden förvaras mörkt i rumstemperatur högst 14 dagar innan de skickas med vanlig post till Viltskadecenter/labbet. Silicaprover kan frysas men först efter ca 1 dygns torktid.

Hårprov

Hårprov (hårstrå med hårsäckar) bör förvaras torrt i rumstemperatur, helst i små kuvert. Enstaka långa hårstrån kan med fördel tejpas fast på en bit papper, tejpa dock inte över roten. Torra prov sändes separat som brev/paket och transporteras alltid åtskilt från de frysta.

Blod och löpblod

Blod bör förpackas koncentrerat i provröret. Löpblod från vargtakar samlas endast vid platser där tiken ensam markerat eller från legor. Blod kan ej samlas i silica och måste alltid skickas väl fryst.

Saliv

Salivprov från bitmärken fungerar ibland och då framförallt för att se vilken art saliven är från. Saliv prov från vargdödade hundar fungerar inte alls.

ID-nummer, registrering, blankett

Varje plaströr/plastpåse ska förses med en streckodsetikett. Ofullständigt märkta prover analyseras inte! Insamlade prov från järv och lodjur registreras i Rovbase (www.rovbase30.se). Vid registrering av järv och lodjursprov i Rovbase behöver proven inte åtföljas av blankett när de skickas till labbet i Uppsala. Obs! Alla prov som inte åtföljs av en blankett ska dock märkas med art och avsändare. Vargprov däremot ska åtföljas av en DNA-blankett, inte registreras i Rovbase. (Undantaget är endast akuta prov i renkötselområdet som kan registreras i Rovbase).

Vart och när ska proverna sändas?

Avsändaren ska förvissa sig om att frysta prov når mottagaren efterföljande dag (viktigt att det blir utkört till labbet). Är du osäker på vilken typ av paket du ska använda - fråga på paketinlämningsstället. Länsstyrelsen betalar frakt. Kontakta mottagaren innan frysta prover skickas och märk försändelsen med "Frysvara". Proverna måste förpackas så att de förblir frysta under postgången. Torra prov och prov i silica behöver inte nå mottagaren nästa dag och mottagaren behöver heller inte kontaktas innan försändelsen ska skickas.

Vargprover levereras till Viltskadecenter. Vargprov ska skickas in löpande under inventeringssäsongen, dock senast 1 maj. Analysresultat senast 1 september efter inventeringssäsong. *Järvprover* levereras till Uppsala universitet - märk försändelsen *JÄRVPROV*. Leverera i två leveranser: senast den 15 maj (alla prov som samlats före 15 maj) och senast den 1 juli (resterande prover) Rapport senast 1 oktober. *Lodjursprover* levereras till Uppsala universitet - märk försändelsen *LOPROV*. Leverera i en leverans: senast 10 mars (renkötselområdet) och 15 mars (övriga områden). Rapport senast 23 maj för renkötselområdet och 1 okt för övriga områden.

Länsstyrelsen bör samla ihop prover som inte är prioriterade och skicka dem i gemensam leverans.

Provrör, plastpåsar, silica och etiketter kan beställas från Viltskadecenter.

Vargprov kontaktuppgifter:

Linn Svensson, 0581-697339; 070-2428112
Linn.svensson@slu.se
Mikael Åkesson 0581-697322; Mikael.akesson@slu.se

Vargprov adress:

Linn Svensson
Viltskadecenter
730 91 Riddarhyttan

Lodjur och järvprov kontaktuppgifter:

Malin Johansson/Jessica Magnusson
018-471 64 41 rovdjur@ebc.uu.se

Lodjur och järvprov adress:

Malin Johansson/Jessica Magnusson
Avdelningen för evolutionsbiologi
Uppsala Universitet
Norbyvägen 18D
752 36 Uppsala